

УДК 334: 331.5 (477)

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АДАПТАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ДО КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Литвин Л. М.,

к. е. н., доцент кафедри філософії та економічної теорії,
Тернопільський національний педагогічний університету
імені Володимира Гнатюка

Розглянуто суть соціального підприємництва. Визначено роль та окреслено перспективи соціального підприємства в соціально-економічному розвитку територіальних громад в Україні.

Сучасні тенденції ринку праці, структурні реформи призвели до виникнення нових соціально виключених груп, до яких можемо віднести людей з фізичними вадами, людей у віці понад п'ятдесят років, молодь з низькою кваліфікацією, молодих матерів з дітьми, працівників сільської місцевості. Також, анексія Криму та війна на Донбасі стрімко збільшили кількість людей, які належать до соціально вразливих категорій населення – вимушено переміщені особи, ветерани АТО, діти загиблих воїнів та ті, хто отримав інвалідність через війну. Всі ці групи мають невеликі можливості влаштуватися на традиційному ринку праці і в той же час мають недостатньо адекватну підтримку державного сектору.

В таких умовах ефективно вирішення проблем нерівності та соціального виключення певних верств населення неможливе, хоча б частково, без самоорганізації та самостійного забезпечення самими членами громади. До одного з інструментів, які вирішують розглянуті проблеми в громаді, можемо віднести соціальне підприємництво.

Соціальне підприємництво – це бізнес, що має переважно соціальні цілі та доходи якого головним чином реінвестують у розвиток підприємства та/або спрямовують на громадські справи чи вирішення гострих соціальних проблем.

Соціальне підприємництво охоплює три ключових аспекти: підприємницький вимір: участь у безперервній економічній діяльності (наприклад, впровадження інновацій для забезпечення потреб неплатоспроможного населення, отримання прибутку); соціальний вимір: виразна соціальна мета (наприклад, працевлаштування інвалідів, залучення маргіналізованих груп населення до громадського життя); управлінський вимір: наявність механізмів управління, що забезпечують пріоритетність соціальної мети та врахування інтересів різних зацікавлених сторін. Для соціальних підприємців найголовніша мета – соціальні зміни (здебільшого – завдяки вирішенню нагальної проблеми, яку було недооцінено чи проігноровано іншими інституціями (державними установами, бізнес-структурами тощо).

Соціальне підприємництво допомагає створювати робочі місця; збагачувати професійний досвід людей, які працюють на соціальних підприємствах, задля подальшого працевлаштування за сучасних ринкових умов; розвивати територіальні громади, залучаючи до громадського життя соціально вразливі групи населення, забезпечуючи їхніх членів роботою; розширювати активність громадян, які можуть самостійно вирішувати свої проблеми та брати відповідальність за своє життя; посилювати увагу до соціально незабезпечених груп населення, не стільки надаючи їм благодійну допомогу, скільки забезпечуючи їх корисною соціально значущою роботою; відроджувати сільські та міські території та поліпшувати їхню соціальну інфраструктуру тощо.

В Україні соціальне підприємництво розвивається поступово і поки знаходиться на стадії зародження. В рамках проекту «Сприяння соціальному підприємництву» в різних регіонах України створюються спеціальні центри, які надають соціальним підприємствам комплексну підтримку у започаткуванні та розвитку їхньої діяльності, проводять тренінги та навчання соціальних підприємців.

Прикладами українських соціальних підприємств в Україні є платформа «Тепле Місто», соціальна пекарня «Горіховий дім», Львівська міська громадська організація «Туристсько-спортивний клуб «Манівці», піцерія «Pizza Veterano», Благодійний магазин «Ласка» (Laska Charity Store) та інші.

Незважаючи на зростання популярності та поширення в різних країнах і частинах світу, соціальне підприємництво постає перед цілою низкою проблем та перешкод. Активізація розвитку соціальних підприємств в Україні вимагає розробки відповідної державної стратегії, зокрема, розробку спеціальної законодавчої бази для їх функціонування, відповідної програми розвитку з визначеними пріоритетами їх державної фінансової підтримки, створення інструментів залучення бізнесу та громадських організацій та створення сприятливих умов у сфері оподаткування соціальних підприємств, поширення інформації про соціальне підприємництво через ЗМІ; започаткування програм підприємницького навчання охочих для реалізації діяльності у сфері соціального підприємництва.

Розвиток соціального підприємництва в Україні – це тривалий процес, який можна пришвидшити, якщо проводити активну соціально-економічну політику, розглядати формування соціального підприємництва як важливий самостійний напрям політики соціально-економічних реформ.